Duits in het mbo

‘

In 2013 waren er signalen uit het veld over een 'dreigende marginalisering' van het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het mbo. Het door KBA Nijmegen in opdracht van de Lerende Euregio uitgevoerde onderzoek bevestigde destijds de toen aanwezige signalen. (Duits-in-het-gedrang-rapport.pdf)
In de periode 2009-2013 was er sprake van een forse reductie van de aanwezigheid van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers doordat taaleisen vervangen waren door Engels of doordat taaleisen in bepaalde kwalificatiedossiers in zijn geheel waren komen te vervallen. Kwalitatief bezien werd bovendien een reductie in de ERK-niveaueisen van de taalvaardigheid geconstateerd.

Na de destijds opgevangen signalen is de Stichting ‘Duits in de Beroepscontext’ opgericht en zijn keuzedelen Duits ontwikkeld. In 2020-2021 worden opnieuw signalen opgevangen dat de positie van Duits als tweede moderne vreemde taal in het mbo verder onder druk staat.

In dit kader heeft KBA Nijmegen in opdracht van de Stichting ‘Duits in de Beroepscontext’ een vervolgonderzoek naar de ontwikkeling van de aanwezigheid van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in kwalificatiedossiers uitgevoerd. Het onderzoek is opgezet in twee delen. In vervolg op het onderzoek uit 2013 is – in deel I - onderzoek gedaan naar de feitelijke verandering van de aanwezigheid van en de gestelde taalvaardigheidseisen voor Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers. Aanvullend is onderzocht wat hiervan de achtergronden zijn en wat op korte termijn nog verder te verwachten is ten aanzien van de positie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers.

Uit **deel I** van het onderzoek blijkt dat de in 2013 geconstateerde reductie van de aanwezigheid van Duits in de kwalificatiedossiers de afgelopen jaren verder is gegroeid. Hierdoor is de mate van beheersing van de Duitse taal bij mbo-studenten afhankelijk van het aanbod aan keuzedelen op hun opleiding, in bepaalde gevallen ook bij opleidingen voor beroepen waarbij Duits relevant is. Signalen uit het onderwijsveld duiden erop dat dit mechanisme niet zo werkt: minder aanbod aan Duits in de kwalificatiedossiers leidt niet automatisch tot meer aanbod aan Duits langs de weg van keuzedelen. Als dit zo is, dan leidt dit tot een situatie waarbij het voor een mbo-student niet mogelijk is om een voor hem of haar acceptabel niveau te bereiken van beheersing van Duits voor het beroep waarvoor hij zij heeft gekozen en wordt opgeleid.

In dit kader is door KBA Nijmegen een kort aanvullend onderzoek, deel II, uitgevoerd waarin:
a) Kort is teruggeblikt op de totstandkoming en implementatie van keuzedelen. Waar waren keuzedelen voor bedoeld, hoe worden ze ingezet en welke impact heeft dat op het aanbieden van keuzedelen Duits?
b) Bij drie ROC’s in de grensregio’s – die Duits relevant vinden – is nagegaan in welke mate het lukt om (keuzedelen) Duits in hun instelling te positioneren.

Deel II van het onderzoek laat zien welke mechanismen de positie van keuzedelen Duits in het mbo verslechteren. Het loslaten van de verplichte koppeling, het delegeren van de keuze van het keuzedelen-aanbod naar opleidingsteams en de complexiteiten rondom de invoering van keuzedelen hebben ervoor gezorgd dat keuzedelen Duits in de verdrukking staan.
Het onderzoek laat tevens zien dat deze mechanismen ook van kracht zijn bij ROC’s die belang hechten aan Duits en dat het zelfs bij deze ROC’s maar in beperkte mate lukt om keuzedelen Duits bij veel opleidingen aan te bieden. De urgentie van het belang van Duits op centraal niveau krijgt - om overigens veelal begrijpelijke redenen - lang niet overal navolging op decentraal niveau.

Het rapport '*Verdere reductie van Duits als (tweede) moderne vreemde taal in de kwalificatiedossiers' van het mbo*' bevat een uitgebreide beschrijving van de bevindingen van het eerste deelonderzoek.
Het rapport '*Duits op het mbo in de gevarenzone*. *Onderzoek naar Duits in de kwalificatiedossiers en naar keuzedelen Duits in het mbo*' beschrijft de bevindingen van het tweede deelonderzoek.
In de managementsamenvatting worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek op een rij gezet.